

Пашков Віктор

кандидат політичних наук

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
<https://orcid.org/0000-0003-4273-2181>

Позиція адміністрації Дж.Байдена щодо євроатлантичних прагнень України

Анотація. У статті висвітлено та проаналізовано позицію США щодо курсу України на інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір, зокрема членства в Північноатлантичному Альянсі, за каденції адміністрації президента Дж.Байдена (2021–2024). З'ясовано, що протягом всього цього періоду США послідовно займали розмиту та стриману позицію щодо членства України в НАТО, водночас публічно підтримуючи курс Києва на євроатлантичну інтеграцію та відповідні реформи в оборонному секторі. Заразом міркування та причини, які лежали в основі американської позиції у цьому питанні до та після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, суттєво різнилися.

На першому етапі, протягом 2021 р., адміністрація Дж.Байдена уникала чітких обіцянок Україні про надання Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ), прагнучи зменшити геополітичну напруженість і стабілізувати російсько–американські відносини. Водночас Вашингтон публічно підтримував курс Києва на євроатлантичну інтеграцію та політику «відкритих дверей» в НАТО, використовуючи це як стимул для української влади проводити необхідні оборонні та демократичні реформи.

Повномасштабна російсько–українська війна не вплинула на стриману позицію Сполучених Штатів у цьому питанні, однак змінила міркування, які були в її основі. По–перше, американська дипломатія прагнула уникнути потенційної можливості воєнного конфлікту з росією, яка могла виникнути у разі приєднання України до НАТО. По–друге, відсутність чітких перспектив членства в Альянсі створювала для Києва можливість використовувати опцію відмови від вступу до НАТО в переговорах з москвою. Як результат, адміністрація Дж.Байдена намагалася відкласти це питання на післявоєнний період, посилаючись на триваючу війну та неготовність самої України до членства з точки зору відповідності стандартам НАТО. У цьому контексті результати Вільнюського та Вашингтонського самітів НАТО для України не вийшли за межі розмитої обіцянки 2008 р. щодо членства в невизначеному майбутньому: ані скасування необхідності виконувати ПДЧ, ані різні дипломатичні формулювання на кшталт «міст до членства в НАТО», не наблизили Київ до вступу в Альянс.

Ключові слова: стандарти НАТО; ПДЧ; безпекова політика; українсько–американські відносини; євроатлантична інтеграція.

Актуальність теми. Уперше Україна заявила про своє бажання приєднатися до Північноатлантичного Альянсу в далекому 2002 р. З середини 2000–х рр., з перервою на період правління В.Януковича, курс на євроатлантичну інтеграцію є одним із наріжних каменів зовнішньої та безпекової політики України. За цей час відносини НАТО та України пройшли складний і суперечливий шлях розвитку від формату особливого партнерства до партнерства з розширеними можливостями, який надається стратегічно найближчим країнам. Повномасштабне вторгнення росії як ніколи загостило для України питання дієвих гарантій безпеки, а отже й вступу до НАТО як найбільш очевидного шляху їх отримання. У 2022–2024 рр. Україна в умовах війни здійснила серйозний прогрес у питанні оперативної сумісності з арміями країн–членів НАТО, усунула на своєму шляху вимогу виконання ПДЧ і навіть подала у вересні 2022 р. заявку на вступ до Північноатлантичного Альянсу у прищвидшеному порядку. На сучасному етапі наша країна більшою мірою відповідає стандартам НАТО, ніж деякі члени цього військового блоку.

Заразом ці досягнення на шляху євроатлантичної інтеграції ще не є запорукою того, що Україна в підсумку стане повноправним членом Північноатлантичного Альянсу. Традиційно у питанні прийняття до цього оборонного союзу нових членів визначальною є позиція США як країни, яка де–факто забезпечує безпекову парасольку для Європи. У цьому контексті актуальним як в теоретичному, так і в практичному вимірі є вивчення позиції адміністрації Дж.Байдена щодо членства України в НАТО. Це дозволить більш тверезо поглянути на те, де ми знаходимося зараз у координатах європейської безпеки та яким чином нам краще розбудовувати архітектуру своєї національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасному науковому та експертному дискурсі позиція США щодо євроатлантичних прагнень України залишається недостатньо висвітленою, а її осмислення переважно обмежується фрагментарним описом політичних заяв, думок і офіційних документів. Особливо це стосується каденції адміністрації Дж.Байдена, яка нещодавно завершилася.

Натомість аналітичний погляд на це питання потребує виявлення стратегічної логіки Вашингтону, міркувань і причин, які лежать в основі американської позиції. У зв'язку з цим варто констатувати нестачу наукових праць, які б системно пояснювали суперечливість позиції США в питанні євроатлантичної інтеграції України. Серед небагатьох таких публікацій слід виокремити статті вітчизняних вчених А.Бузарова [2] та С.Федуняка [8], в яких автори проаналізували формати взаємодії України та НАТО, а також можливості нашої країни щодо інтеграції до євроатлантичного безпекового простору. Зокрема, А.Бузаров вказує на широкий спектр інструментів, які були створені для підтримки України в умовах повномасштабної російської агресії: формат «Рамштайн», двосторонні безпекові угоди, активізація військово-промислової співпраці з країнами Заходу, поглиблена військово-політична співпраця з Великою Британією, які сукупно мають інтегрувати Україну в систему євроатлантичної безпеки. Водночас тематика, що нас цікавить, розглядається тут поверхнево та крізь призму форматів і інструментів військової допомоги, а не логіки та міркувань, які рухають діями США та НАТО щодо відносин із Україною.

Враховуючи невеликий масив наукових публікацій, основою джерельної бази дослідження є офіційні документи НАТО (рішення щорічних самітів) і двосторонні українсько-американські документи, які на політичному рівні встановлюють параметри та пріоритети євроатлантичної інтеграції України.

Метою статті є висвітлення й аналіз позиції США щодо євроатлантичної інтеграції України, зокрема перспектив її членства в Північноатлантичному Альянсі, за каденції адміністрації Дж.Байдена.

Викладення основного матеріалу. У січні 2021 р. до влади у Сполучених Штатах Америки прийшла адміністрація 46-го президента Дж.Байдена. Нова владна команда в Білому домі визначила пріоритетними завданнями американської зовнішньої політики суперництво з Китаєм в Індо-Тихоокеанському регіоні та зміцнення трансатлантичних відносин, які суттєво постраждали за попередньої каденції Д.Трампа. Заразом нова адміністрація США прагнула відійти від конфронтаційного курсу у відносинах з КНР і росією як головними геополітичними опонентами на користь пошуку точок дотику та селективної співпраці.

У випадку рф спроби адміністрації Дж.Байдена стабілізувати американо-російські відносини в першій половині 2021 р. демонструвалися у готовності обговорювати проблемні питання, продовженні дії Договору про подальше скорочення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь (СНО-3), слабкій реакції на арешт російського опозиціонера О.Навального та проведенні в Женеві двостороннього саміту за участю президентів. Це також вплинуло і на політику США щодо України.

Прагнучи не дратувати Москву, Сполучені Штати також воліли не наполягати на питанні розширення поставок Україні летальних озброєнь та її членства в НАТО. Щодо останнього, то Вашингтон зайняв половинчасту позицію. З одного боку, адміністрація Байдена підтвердила збереження політики «відкритих дверей» в НАТО щодо України та Грузії відповідно до статті 10 Вашингтонського договору, а також заявила про підтримку євроатлантичних прагнень України. З іншого боку, американські урядовці уникали чітких обіцянок щодо надання Києву ПДЧ.

Така політика стратегічної розмитості щодо перспектив членства України знайшла відображення й у підсумковому комюніке Брюссельського саміту НАТО від 14 червня 2021 р. У документі підтверджувалася чинність рішення Бухарестського саміту 2008 р. про те, що Україна в майбутньому стане членом НАТО, перед цим отримавши та виконавши План дій щодо членства. Окрім того, у комюніке було зазначено перелік реформ, які Київ мав реалізувати на шляху до вступу в Альянс. Серед них – реформи у сфері військового управління, оборонної промисловості, Служби безпеки України, а також судової реформа, децентралізація, посилення боротьби з корупцією, забезпечення поваги до прав людини та прав національних меншин. Спілкуючись із журналістами після саміту, американський президент Дж.Байден заявив, що агресія росії не завадить приєднанню України до Альянсу, але для цього українці мають виконати необхідні реформи, зокрема позбавитися корупції [1].

Аналогічної позиції американська дипломатія дотримувалася й у двосторонніх відносинах із Україною. 31 серпня – 1 вересня 2021 р. президент В.Зеленський відвідав із робочим візитом Вашингтон. За підсумками його зустрічі була опублікована спільна заява президентів щодо стратегічного партнерства Україна – США. У ній фактично повторювалися тези комюніке Брюссельського саміту НАТО: «Сполучені Штати підтримують право України вільно обирати свій власний зовнішньополітичний курс без зовнішнього втручання, зокрема прагнення України вступити до НАТО» [6]. Також американська сторона декларувала намір продовжити програму військових тренувань і навчань відповідно до статусу України як Партнера НАТО з розширеними можливостями.

Окрім того, під час візиту міністри оборони двох країн А.Таран і Л.Остін підписали Рамкову угоду щодо стратегічних основ оборонного партнерства між відомствами, розраховану на 2021–2026 рр. [7] У ній сторони заявили про намір зміцнити партнерство в таких пріоритетних сферах, як реформи у секторі безпеки і оборони на основі стандартів НАТО, навчання і тренування, безпека в Чорноморському регіоні, кібербезпека, а також співпраця розвідувальних служб. Серед стратегічних цілей цієї міжвідомчої угоди були визначені прогрес України в питанні сумісності з силами НАТО та сприяння регіональній безпеці.

10 листопада 2021 р. у Вашингтоні Державний секретар США Е.Блінкен і міністр закордонних справ України Д.Кулеба підписали оновлену Хартію стратегічного партнерства [9]. Цей документ на офіційному рівні зафіксував засади співробітництва двох країн на наступні десять років. У тексті Хартії позиція США щодо членства України в Північноатлантичному Альянсі також сформульована розмито. З одного боку, Сполучені Штати підтримують її прагнення приєднатися до НАТО, вказуючи на необхідність проведення реформ оборонних закупівель, Служби безпеки, а також посилення демократичного цивільного контролю над армією на цьому шляху. З іншого боку, США підтримують зусилля України щодо максимального підвищення статусу як партнера НАТО з розширеними можливостями. На думку американської сторони, Україні варто використати свій новий статус у відносинах із Альянсом для посилення сумісності. Це певним чином дисонує з позицією у Хартії 2008 р., де поглиблення євроатлантичної інтеграції та посилення України як кандидата на членство в НАТО оголошувалося спільним пріоритетом країн [5, с. 40].

Таким чином, у цей період адміністрація Дж.Байдена, продовжуючи лінію попередників, скептично ставилася до надання Україні чітких перспектив щодо членства в НАТО, обмежуючись підтримкою на публічному рівні її євроатлантичних прагнень і політики відкритих дверей Альянсу. Зокрема, Вашингтон попри заклики українських урядовців не був готовий підтримати надання Києву ПДЧ у НАТО. Головною причиною такого прохолодного ставлення США в цьому питанні було традиційне бажання стабілізувати відносини з росією. Як результат, американські урядовці воліли оперувати розмитими формулюваннями, щоб зберігати простір для маневру у відносинах як з росією, так і Україною.

Наприкінці 2021 р. в Європі розпочалася безпекова криза, викликана нарощенням російських військ навколо кордонів із Україною та посиленням агресивної риторики кремля в бік Заходу. Загострюючи ситуацію, 17 грудня 2021 р. російське МЗС оприлюднило проекти договорів між рф і США та рф і НАТО щодо гарантій безпеки. Їх зміст передбачав відмову США та їх європейських союзників від розширення Північноатлантичного Альянсу на схід, насамперед від прийняття до НАТО України та Грузії. До того ж Сполучені Штати мали припинити військово-технічну співпрацю з країнами Східної Європи, Закавказзя та Центральної Азії, які раніше входили до складу СРСР. Ще однією вимогою москви стало взаємне утримання від розгортання ракет середньої дальності, польотів стратегічних бомбардувальників і проходів бойових кораблів у районах, де вони можуть нести загрозу території іншої сторони. Враховуючи баланс сил і конфігурацію розміщення військової інфраструктури Альянсу, реалізація російських вимог фактично означала б відхід сил НАТО з країн Центрально-Східної Європи та посилення геополітичного впливу рф у регіоні. Як результат, нереалістичні вимоги кремля були публічно відкинута керівниками США і НАТО. Натомість Вашингтон запропонував провести консультації щодо можливих обмежень з розміщення ракет середньої дальності та проведення військових навчань поблизу російських кордонів. До того ж Сполучені Штати неопублічно висловили готовність відтермінувати розгляд питання членства України в НАТО на 10–15 років, вважаючи це рухом на зустріч безпековим занепокоєнням росії.

Ані повномасштабне вторгнення рф в Україну, ані його перехід в тривалу війну на виснаження не змінили позицію адміністрації Дж.Байдена щодо цього питання. Підтримуючи рух України до НАТО, США водночас скептично ставилися до надання Києву чітких перспектив членства та намагалися відкласти це питання на післявоєнний період. Американські урядовці не давали однозначної відповіді щодо вступу країни в Альянс, а президент Дж.Байден заявляв, що Україна не готова до цього. Формально це обгрунтовувалося тим, що запрошення до членства в НАТО є неможливим доти, доки триває війна з росією, а також невідповідністю України встановленим вимогам для кандидатів.

Останнє стосувалося необхідності проведення структурних і політичних реформ. Безпековий блок містив досягнення оперативної сумісності з НАТО, впровадження стандартів НАТО в секторі безпеки, зокрема продовження реформування оборонної промисловості, військового управління, реформи СБУ та військових закупівель. Політичні зміни стосувалися судової реформи, підвищення ефективності державного управління, зміцнення верховенства права. Окремим напрямом реформ, на якому особисто наголошував Дж.Байден, була боротьба з корупцією.

У реальності США не бажали форсувати питання членства України в НАТО з двох стратегічних причин. По-перше, Вашингтон за будь-яку ціну прагнув уникнути прямого військового зіткнення з росією, особливо ядерної ескалації. Вигоди для США від приєднання України до НАТО є значно меншими, порівняно з ризиками конфлікту з ядерною державою. У випадку нового російського нападу на Україну як вже члена Альянсу США опиняться перед катастрофічною дилемою: стати на її захист, розгорнувши війська, або відступити, знецінивши гарантії безпеки серед країн-членів НАТО. Обидва ці варіанти матимуть руйнівні наслідки для національної безпеки та міжнародного становища США.

З іншого боку, географічне розташування України прирікає її на роль оплоту проти росії, незалежно від членства в НАТО. З огляду на це, для США доцільніше надавати Україні ефективну військову допомогу на двосторонній основі, ніж брати на себе безстрокові зобов'язання щодо її захисту в межах НАТО. Цей варіант буде менш витратним і менш ризикованим.

Другою причиною стриманого ставлення адміністрації Байдена щодо надання Україні запрошення до вступу в Альянс було бажання залишити Києву простір для торгівлі з москвою на випадок, якщо

українська влада вирішить обміняти відмову від вступу до НАТО на мир. У Вашингтоні прагматично вважали, що відсутність чітких рішень щодо майбутнього членства України в Альянсі є вагомим стимулом для кремля відійти від застосування сили в бік переговорного врегулювання [8, с. 119]. У зв'язку з цим, швидкий вступ України до НАТО був можливий лише внаслідок військової перемоги над росією, для якої Київ не мав достатньо ресурсів.

Водночас США офіційно підтримували євроатлантичні прагнення України, насамперед, запровадження стандартів НАТО у військовій організації та управлінні, а також перехід ЗСУ на західні зразки озброєння. Це було продиктовано як необхідністю подальшої військової підтримки Києва за умови вичерпання запасів радянської зброї, так і стратегічними розрахунками.

Адміністрація Дж.Байдена розглядала Україну як першу ланку оборони в майбутній архітектурі безпеки в Європі, яка має бути повністю сумісною з арміями країн-членів НАТО. Це також зберігало б для України можливість приєднатися до Альянсу в довгостроковій перспективі, якщо відкриється геополітичне вікно можливостей. Таке бачення свідчило про поступовий відхід США від сприйняття України як природного буферу між Заходом і РФ, яке домінувало в американській стратегічній думці у попередні десятиріччя.

Своєю чергою українська влада ще до війни заявила про прагнення отримати чіткі перспективи на шляху до євроатлантичної інтеграції. У подальшому в умовах війни Україна обрала наступальну тактику в цьому питанні, публічно вимагаючи від НАТО і США конкретних кроків. Українські посадовці вважали, що лише членство в НАТО може захистити країну від зазіхань північного сусіда. Натомість відсутність запрошення до Альянсу лише заохочує Путіна до продовження війни. Головною метою Києва було задекларовано отримання запрошення до вступу або ж закріплення незворотності майбутнього членства в НАТО. Українська дипломатія обґрунтовувала це такими основними аргументами:

- Україна має найбільш боєздатну армію в Європі, що може суттєво зміцнити силу Альянсу;
- ідея вступу країни до НАТО має безпрецедентну суспільну підтримку громадян. Зокрема, за даними Центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, у вересні 2024 р. приєднання до Альянсу підтримували 86 % громадян, були проти – лише 10 % опитаних. Для порівняння, у грудні 2021 р. ці цифри становили 70 і 24,5 % відповідно [4].

З іншого боку, Україна об'єктивно ще не відповідала встановленим вимогам до кандидатів на вступ до Альянсу. На середину 2024 р. зі 1135 стандартів, які діяли в НАТО, Україна запровадила 315 (28 %) [11]. Вони переважно стосувалися різних сфер діяльності ЗСУ та Міністерства оборони. Однак інші частини сектору безпеки і оборони країни (оборонна промисловість, Національна гвардія, Державна прикордонна служба, СБУ) потребували або перебували у процесі реформування. Крім того, значний пласт невиконаної роботи Києва становили реформи, пов'язані з боротьбою з корупцією, демократизацією та належним врядуванням.

Вільнюський саміт НАТО 11–12 липня 2023 р. підтвердив зобов'язання, взяті на Бухарестському саміті 2008 р., про те, що Україна стане членом НАТО, та формально скасував для України вимогу виконання ПДЧ на цьому шляху, водночас запровадивши нову вимогу – виконання адаптованої Річної національної програми (РНП). Також за наполяганням США та Німеччини у текст заключного комюніке внесли положення: «Ми будемо в змозі надати запрошення Україні щодо приєднання до Альянсу, коли його члени дадуть на це згоду та буде виконано умови» [2, с. 54]. Таке розмите формулювання разом із необхідністю виконання РНП свідчило про неготовність НАТО, зокрема США, робити кроки назустріч Україні, які суттєво б вийшли за межі обіцянок 2008 р.

Ювілейний саміт НАТО у Вашингтоні 9–11 липня 2024 р., незважаючи на помпезність своїх рішень, не наблизив Україну до членства в Альянсі. Підсумкова декларація саміту містила нові формулювання щодо перспектив України, зокрема «незворотний шлях до повної євроатлантичної інтеграції» та «міст до членства України в НАТО». Водночас це не передбачало надання жодних гарантій чи засвідчення реального прогресу. Зміст декларації та публічні заяви представників США були радше показовими для зміцнення партнерського шляху Україна–НАТО, ніж просування Києва до членства в Альянсі. На практиці «міст до членства в НАТО» містив такі елементи:

1. Створення нового командування НАТО з координації безпекової допомоги і тренувань для України (NATO Security Assistance and Training for Ukraine, NSATU) у м. Вісбаден (Німеччина);
2. Призначення старшого представника НАТО в Україні для сприяння реформам сектору безпеки (це був британець П.Тернер);
3. Створення Спільного центру Україна – НАТО з питань аналізу, освіти і підготовки (JATEC);
4. Рішення про надання Україні довгострокової допомоги для зміцнення її обороноздатності, враховуючи щонайменше 40 млрд євро в 2025 р.

Сполучені Штати пообіцяли надати половину з цієї суми. Однак відкритим залишилося питання щодо того, що буде з американським внеском у разі перемоги на президентських виборах у США Д.Трампа.

У подальшому під час формування Спеціальної місії з надання безпекової допомоги та тренувань для України (NSATU) за основу була взята модель функціонування американської Групи сприяння безпеці України (SAG-U) в межах координаційного формату «Рамштайн», а її керівник американський генерал-лейтенант К.Баззард на початку 2025 р. був призначений командувачем NSATU.

Таблиця 1

Положення підсумкових документів самітів НАТО та українсько-американської безпекової угоди щодо євроатлантичної інтеграції України (2021–2024)

Комюніке Брюссельського саміту від 14 червня 2021 р.	Ми погоджуємося з рішенням Бухарестського саміту 2008 р., згідно з яким Україна стане членом Альянсу, а План дій щодо членства є невід’ємною частиною цього процесу. Ми твердо підтримуємо право України визначати своє власне майбутнє та зовнішньополітичний курс без зовнішнього втручання. Річні національні програми залишаються механізмом, за допомогою якого Україна просуває реформи, пов’язані з її прагненням до членства в НАТО. Успіх стійких і незворотних реформ з урахуванням боротьби з корупцією, сприяння інклюзивному політичному процесу та реформи децентралізації матиме вирішальне значення у створенні підґрунтя для процвітаючої України. Подальші реформи в секторі безпеки, зокрема реформа СБУ, є особливо важливими. Статус партнера з розширеними можливостями, наданий минулого року, створює додатковий імпульс для нашої і без того амбітної співпраці та сприятиме кращій оперативній сумісності з можливістю проведення більшої кількості спільних навчань і тренувань
Декларація Мадридського саміту від 29 червня 2022 р.	Ми підтверджуємо політику відкритих дверей НАТО. Ми повною мірою підтримуємо невіддільне право України на самооборону і вибір своєї власної системи безпеки. Ми будемо продовжувати та посилювати політичну і практичну підтримку нашого близького партнера України, яка продовжує захищати свій суверенітет і територіальну цілісність від російської агресії. Це прискорить постачання оборонного обладнання, удосконалив кібероборону та стійкість і допоможе модернізувати її оборонний сектор в його переході до посилення довгострокової оперативної сумісності. В більш тривалому часі ми будемо допомагати Україні та підтримувати зусилля на її шляху повоєнної відбудови і реформ
Комюніке Вільнюського саміту від 11 липня 2023 р.	Ми повністю погоджуємося з правом України обирати свої механізми безпеки. Майбутнє України – в НАТО. Ми підтверджуємо зобов’язання, взяті на себе на саміті 2008 р. в Бухаресті, щодо того, що Україна стане членом НАТО, і сьогодні ми визнаємо, що на шляху України до євроатлантичної інтеграції вже немає потреби у виконанні Плану дій щодо членства (ПДЧ). Україна стає дедалі більш оперативною сумісною і політично інтегрованою з Альянсом і досягла істотного поступу на шляху реформ. Члени Альянсу й надалі підтримуватимуть та оцінюватимуть прогрес України у досягненні оперативної сумісності, а також у впровадженні необхідних демократичних реформ і реформуванні сектору безпеки. Ми будемо в змозі запросити Україну вступити до НАТО, коли держави-члени Альянсу погодяться та буде виконано вимоги
Декларація Вашингтонського саміту від 10 липня 2024 р.	Ми цілковито підтримуємо право України обирати власні механізми у сфері безпеки і вирішувати своє майбутнє без втручання ззовні. Майбутнє України – в НАТО. Україна стає все більше оперативною сумісною і політично інтегрованою в Альянс. Ми вітаємо прогрес, досягнутий Україною з часу Вільнюського саміту щодо необхідних демократичних, економічних і безпекових реформ. Поки Україна продовжує цю життєво важливу роботу, члени Альянсу й надалі підтримуватимуть її на незворотному шляху до повної євроатлантичної інтеграції, зокрема до членства в НАТО. Ми знову підтверджуємо, що зможемо запросити Україну вступити до НАТО, коли держави-члени Альянсу погодяться та буде виконано умови. Рішення саміту та Ради Україна–НАТО у поєднанні з триваючою роботою Альянсу є мостом до членства України в НАТО

Джерело: сформовано автором на основі [10, 12–14]

Зрештою, американська політика стратегічної розмитості щодо перспектив членства України в НАТО отримала закріплення у Двосторонній безпековій угоді між Україною та США [3], підписаній президентами країн 13 червня 2024 р. З одного боку, у тексті угоди Сполучені Штати поверхнево підтримали прагнення Києва стати членом Північноатлантичного Альянсу, повторивши дослівно розмите формулювання Комюніке Вільнюського саміту 2023 р. Водночас головними цілями безпекової співпраці двох держав були визначені близькі, але не тотожні членству результати:

- сприяння євроатлантичній інтеграції та модернізації України відповідно до стандартів ЄС і НАТО;
- підвищення рівня оперативної сумісності Сил безпеки та оборони України з НАТО.

Вже традиційно українсько-американська безпекова угода містила перелік реформ у секторі оборони, які Київ мав виконати: реформувати системи оборонного планування та військових закупівель, структуру командування, СБУ і судову систему, посилити корпоративне управління в оборонних підприємствах, модернізувати військову освіту, забезпечити ефективний цивільний контроль над збройними силами, продовжувати боротьбу з корупцією разом зі зміцненням незалежності НАБУ та САП.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Можна констатувати, що адміністрація Дж.Байдена протягом всієї своєї каденції послідовно дотримувалася політики стратегічної розмитості

щодо перспектив членства України в НАТО. Публічно Сполучені Штати підтримували євроатлантичні прагнення України, однак в реальності скептично ставилася до членства України в Альянсі, вважаючи оптимальним для неї статус партнера НАТО з розширеними можливостями, наданий у 2020 р. Водночас політичні міркування, які детермінували стриману позицію Вашингтона в цьому питанні, в 2021–2024 рр. зазнали трансформації.

До повномасштабного вторгнення росії в Україну адміністрація Дж.Байдена уникала чітких обіцянок щодо надання Києву ПДЧ в НАТО, а тим більше членства в Альянсі. Така позиція мала на меті: 1) збереження простору для маневру у відносинах як з Україною, так і з росією; 2) використання цього питання як інструменту стимулювання української влади до проведення необхідних оборонних та демократичних реформ. Після початку російсько-української війни розмита позиція Сполучених Штатів у питанні членства України в НАТО стала спиратися на стратегічні міркування: 1) уникнення критичної безпекової дилеми, пов'язаної з потенційною можливістю прямого воєнного конфлікту з рф; 2) можливість надати Києву серйозний козир на потенційних мирних переговорах з москвою у вигляді відмови від вступу до НАТО. Водночас, як до, так і після 24 лютого 2022 р., посилення США на невідповідність України стандартам НАТО та потребу у проведенні реформ виконували переважно інструментальну функцію – відкладати розгляд цього питання на невизначений час.

Враховуючи геополітичні реалії та скептичне ставлення адміністрації як Дж.Байдена, так і Д.Трампа, перспективи вступу України в НАТО на сучасному етапі видаються ілюзорними в короткостроковому вимірі та невизначеними в середньостроковому. За цих умов українському керівництву та суспільству варто сконцентруватися на пошуку інших механізмів забезпечення національної безпеки. Водночас Україна не повинна відмовлятися від стратегічної мети набуття членства в Північноатлантичному Альянсі, принаймні з тих практичних міркувань, що її збереження та постійне апелювання до неї слугують ефективним дипломатичним інструментом для лобювання збільшення військової допомоги з боку західних країн. Досвід триваючої війни з росією свідчить, що США та деякі європейські країни не готові у відносинах Україна – НАТО перейти з треку поглиблення партнерства на трек союзництва та наближення до членства, однак схильні маскувати свою неготовність розширенням поставок озброєнь і військового обладнання.

Список використаної літератури:

1. Байден: Україна має позбутись корупції, щоб приєднатися до НАТО / Голос Америки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.holosameryky.com/a/biden-nato-ukraina/5928571.html>.
2. Бузаров А. Формати взаємодії України та євроатлантичної спільноти в контексті повномасштабного вторгнення РФ / А.Бузаров // Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. – 2024. – Т. 15. – С. 42–60.
3. Двостороння угода між Україною та Сполученими Штатами Америки / Офіс Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501>.
4. Без ціни та часу прибуття. Який квиток до НАТО може отримати Україна та за яких умов / Еспресо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://espreso.tv/article-bez-tsini-ta-chasu-pributtya-yakiy-kvitok-do-nato-mozhe-otrimati-ukraina-ta-za-yakikh-umov>.
5. Пашков В. Відносини України та США напередодні повномасштабної російсько-української війни / В.Пашков // Історико-політичні проблеми сучасного світу. – 2024. – Т. 50. – С. 32–44.
6. Спільна заява щодо стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки / Офіс Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485>.
7. У Вашингтоні підписано Рамкову угоду щодо стратегічних основ оборонного партнерства між міністерствами оборони України та США / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-vashingtoni-pidpisano-ramkovu-ugodu-shchodo-strategichnih-osnov-oboronnogo-partnerstva-mizh-ministerstvami-oboroni-ukrayini-ta-ssha>.
8. Федуняк С. Виклики для НАТО першої третини XXI століття: Китай і Україна / С.Федуняк // Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. – 2023. – Т. 12. – С. 115–125.
9. Хартія стратегічного партнерства Україна – США / Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>.
10. Brussels Summit Communiqué Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Brussels 14 June 2021 / NATO [Electronic resource]. – Access mode : https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm.
11. War requires change and adaptation / Kyiv Post [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.kyivpost.com/uk/post/32772>.
12. Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid 29 June 2022 / NATO [Electronic resource]. – Access mode : https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.
13. Vilnius Summit Communiqué Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Vilnius 11 July 2023 / NATO [Electronic resource]. – Access mode : https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm.

14. Washington Summit Declaration issued by the NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Washington, D.C. 10 July 2024 / NATO [Electronic resource]. – Access mode : https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm.

References:

1. «Baiden: Ukraina maie pozbutys koruptsii, shchob pryednatysia do NATO» (2021), *Holos Ameryky*, [Online], available at: <https://www.holosameryky.com/a/biden-nato-ukraina/5928571.html>
2. Buzarov, A. (2024), «Formaty vzaiemodii Ukrainy ta yevroatlantychnoi spilnoty v konteksti povnomasshtabnoho vtorhennia RF», *Mediaforum: analityka, prohnozy, informatsiinyi menedzhment*, No. 15, pp. 42–60.
3. «Dvostoronna uhoda mizh Ukrainoiu ta Spoluchenyi Shtatamy Ameryky», *Ofis Prezydenta Ukrainy*, [Online], available at: <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronna-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501>
4. «Bez tsiny ta chasu prybuttia. Yakyi kvytok do NATO mozhe otrymaty Ukraina ta za yakykh umov», *Espresso*, [Online], available at: <https://espresso.tv/article-bez-tsiny-ta-chasu-pributtya-yakyi-kvytok-do-nato-mozhe-otrimati-ukraina-ta-za-yakikh-umov>
5. Pashkov, V. (2024), «Vidnosyny Ukrainy ta SShA naperedodni povnomasshtabnoi rosiisko-ukrainskoi viiny», *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu*, No. 50, pp. 32–44.
6. «Spilna zaiava shchodo stratehichnoho partnerstva Ukrainy ta Spoluchenykh Shtativ Ameryky vid 1 veresnia 2021 r.», *Ofis Prezydenta Ukrainy*, [Online], available at: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485>
7. «U Vashynhtoni pidpysano Ramkovu uhodu shchodo stratehichnykh osnov oboronnoho partnerstva mizh ministerstvamy oborony Ukrainy ta SShA», *Uriadovi portal*, [Online], available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-vashingtoni-pidpysano-ramkovu-ugodu-shchodo-strategichnih-osnov-oboronnoho-partnerstva-mizh-ministerstvami-oboroni-ukrayini-ta-ssha>
8. Feduniak, S. (2023), «Vykyky dlia NATO pershoi tretyny KhKhI stolittia: Kytai i Ukraina», *Mediaforum: analityka, prohnozy, informatsiinyi menedzhment*, No. 12, pp. 115–125.
9. «Khartiia stratehichnoho partnerstva Ukraina – SShA», *Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy*, [Online], available at: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>
10. «Brussels Summit Communiqué Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Brussels 14 June 2021», *NATO*, [Online], available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm
11. «War requires change and adaptation», *Kyiv Post*, [Online], available at: <https://www.kyivpost.com/uk/post/32772>
12. «Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid 29 June 2022», *NATO*, [Online], available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm
13. «Vilnius Summit Communiqué Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Vilnius 11 July 2023», *NATO*, [Online], available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm
14. «Washington Summit Declaration issued by the NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Washington, D.C. 10 July 2024», *NATO*, [Online], available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm

Pashkov V.

The position of the Biden administration on Ukraine's Euro–Atlantic aspirations

Abstract. The article analyses the position of the United States on Ukraine's path towards integration into the Euro–Atlantic security sphere, particularly with regard to NATO membership, during the term of the Biden administration (2021–2024). Throughout this period, the US has consistently adopted a vague and restrained stance on Ukraine's NATO membership, while publicly supporting Kyiv's pursuit of Euro–Atlantic integration and the associated reforms in the defence sector. However, the considerations and reasons underlying the American position on this issue before and after Russia's full-scale invasion of Ukraine differed significantly.

In the first stage, in 2021, the Biden administration avoided making clear promises to Ukraine regarding the provision of a NATO Membership Action Plan (MAP), seeking to reduce geopolitical tensions and stabilise US–Russian relations. At the same time, Washington publicly supported Kyiv's course towards Euro–Atlantic integration and NATO's 'open door' policy, using this as an incentive for the Ukrainian authorities to implement the necessary defence and democratic reforms.

The full-scale Russian–Ukrainian war did not alter the United States' cautious stance on the matter, but it did alter the rationale behind it. Firstly, American diplomacy aimed to prevent the possibility of a military conflict with Russia if Ukraine were to join NATO. Secondly, the absence of a clear prospect of Alliance membership meant that Kyiv could refuse to join NATO during negotiations with Moscow. As a result, the Biden administration tried to postpone this issue until after the war, citing the ongoing conflict and Ukraine's lack of readiness for membership in terms of compliance with NATO standards. In this context, the results of the Vilnius and Washington NATO summits for Ukraine did not go beyond the vague promise of 2008 regarding membership in an undefined future: neither the abolition of the need to fulfil the MAP nor various diplomatic formulations, such as 'bridges to NATO membership', brought Kyiv any closer to joining the Alliance.

Keywords: NATO standards; MAP; security policy; US–Ukrainian relations; Euro–Atlantic integration.